

МОМО КАПОР, 80 ГОДИНА
ОД РОЂЕЊА

Путовање по балканског м

Често оспораван од талентованих или не баш надарених, Момо Капор је, ипак, за живота постао легенда. И као сликар и као писац. Ко је он био, као ђак, као дете, као младић коме су птице слетале на руке, и како је стекао статус легенде, београдска публика има прилику да види на новој изложби у Дому Војске Србије.

Зовем се Момо, Бог ми је подарио све године које имам, а можда ће, ко зна, ако буде хтео додати још коју... Готово све своје године, могу мирно да кажем, радио сам редовно само две ствари: цртао и пушио. Није било дана када то нисам чинио. Ако ништа друго, повлачио сам палидрвцем линије по пепелу на дну пепељаре или врхом штапа шарао у прашици или песку, цртао прстом по замагљеном стаклу вагонских прозора или нечијим ружем за усне, у знак захвалности за протеклу ноћ, по огледалу у купатилу.

Тако је себе представио сликар и писац Момо Капор у књизи „Успомене једног цртача“. Тако и почиње једно сентиментално путовање по његовом животу, недавно представљено у Великој галерији Дома Војске Србије.

Путовање на коме се види Капор ван свог круга на Ади Циганлији и без своје Дафне, али са свим женским анђелима, с тренуцима из родног Сарајева, угловима Менхетна и Бруклина, који су му пружили уметничко уточиште онда када га јавност властите земље није баш прихватила. Негде између је и његов Београд, односно оно како га је он видео. Јер, Сарајево, Њујорк и Београд јесу три најважније географске тачке у Капоровом животу, оне које су га одредиле.

ЖИВОТУ Капорнара

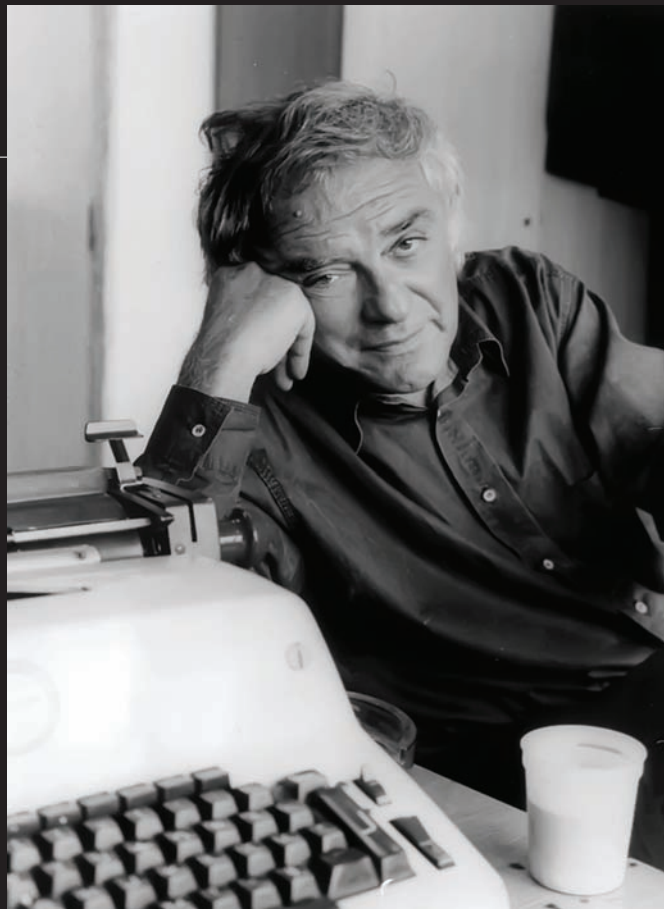

А на изложби су детаљи који се ређе срећу – његове школске књижице, фотографије рано изгубљених родитеља, плакати за изложбе у Њујорку и у Француској, цртежи из његове њујоршке фазе... Том кратком уводу треба додати још једну, трећу одредницу – писао је, и то добро!

Слике других – своје огледало

„Момо је, пишући о другима и сликајући друге, заправо ставио целу своју биографију, ставове, на увид“, рекла је на отварању изложбе, упрличене поводом 80. година од његовог рођења, Љиљана Капор, уметникова супруга и прва личност Фондације „Момчило Момо Капор“, која је заједно с Медија центром „Одбрана“ један од организатора. Отуда и назив поставке – „Момо, par lui meme“.

Владан Вукосављевић, министар културе Републике Србије, рекао је на отварању: „Човек не-

вероватног дара и ренесансне природе, Петар Пан наше културе у најбољем смислу те речи, често је пред собом имао разне капетане Куке, које је увек побеђивао. Био је често оспораван од разних, што талентованих што квазиталентованих писаца, оних које данас и не памтимо, за разлику од њега.“ Такође је подсетио на све чиме се Капор бавио, како је у својим емисијама на Радио Београду „202“ младој југословенској публици показивао зашто поред рока један Булат Окуцава такође вреди њихове пажње, уводио их у велики свет о коме су сневали...

То је радио целог живота, стално провоцирајући учмале духове.

Приповедајући о малим животним секвенцама, Капор је одавао оне своје биографске тачке које су га упућивале ка извесним путањама, али је био и хроничар времена и промена на лицу градова у којима је живео и језика које је говорио.

У „Ускршњој причи“ је стари наборани женски анђеоло који му је остао од породице после рата, али и „Сан Пелегрино“ и друга пића (каткад неразговорних имена, како је то рекао Арсен Дедић) која је испијао дијем света, и Чубура, шћућурена и сиромашна, чију је сваку промену забележио као педантни посматрач... „Нема пољанчета на коме сте играли кликере. Сада је ту банка. А, уосталом, ко уопште данас игра кликере“, писао је о променама места и обичаја. Захваљујући тим хроникама, остало је забележено да су у неким годинама преко радија обавештавали која ће кућа у неком кварту бити срушена, не дописом с роком за исељење... „Зое“ је била приповест о доживљају великог света у оку човека који долази из тоталитарног режима и емигрантској туги његових земљака који су ту стигли раније, ношени ратним вихорима. У „Уни“ се бавио не само кршењем друштвених норми кроз везу ожењеног професора са студенткињом, већ и чињеницом да у том времену никад нисте били сигурни имате ли каквог Лауфера у кући, међу најближом родбином, пријатељима...

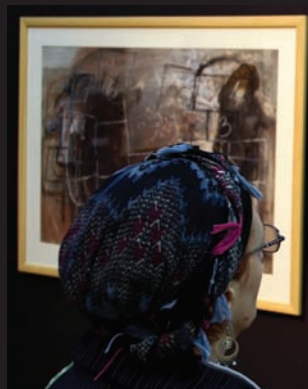
Уосталом, посетиоци изложбе моћи ће да се увере у то. Фотографије родитеља кажу све – угледна сарајевска породица страдаће у рату. Отац је отишао у заробљеништво, одакле се није вратио у земљу после ослобођења, али је зато сину слао разгледнице куда год да је ишао. Судбина мајке Бојане објашњава зашто су све жене које је Капор сликао анђели, чак и када су сасвим старе и наборане – страдала је у бомбардовању Сарајева, заштитивши сина телом. После га је чувала бака. Отуд је он касније, како рече Љиљана Капор, увек сматрао да његов живот мора бити нешто вредно, јер ће то бити најбољи одговор на ту жртву...

Из школских књижица сазнајемо да будућа легенда није имала баш легендаран успех у школи. Позивно писмо Ликовне академије у Београду да дође на полагање пријемног испита, затим, индекс студија, студентски радови... Бели се и ат на тамној, зеленој обали, а виле израђају из мора, симбола којима је провоцирао публику и режим...

Њујорк, Њујорк

„У Њујорку сам се коначно ослободио било какве жеље за успехом. Нисам ни дошао у њега да се такмичим, већ да изнутра, попут уходе, изблиза упознам тај мегалополис, центар света, место где је сликарство личило на непрекидну аукцију на којој је звекет новца потпуно загушивао оно што се зове дух и смињао уметности. Савладао сам, дакле, и ту, последњу, најтежу лекцију”, записао је Капор о свом боравку у културној престоници света.

Ипак, поглед на садржај изложбе открива да је успео. Јер, иако је умео да каже да је имао и много и мало изложби, плакати с његових њујоршких наступа, духовити и сами по себи уметност, кажу да је и те како имао где да

покаже оно што је радио, а и шта да понуди тако моћној публици. Ето и оних његових радова које ређе виђамо – лица Њујорчана изведена једним потезом оловке, Свети Валентин у мегалополису. Затим цртеж Менхетна, који као израста из нашег опанка шиљкана, тужне симболике – нема сумње да је моћна Америка изникла из блата (за које је опанак и прављен), као и све друге земље. Али, од кула близнакиња с тог цртежа данас нема ничег, док је шиљкан опстао...

Сликар који је створио писца, или обрнуто

Иако оспораван, пре свега као писац, Момо Капор је, као што је рекао директор Медија центра „Одбра-

на” пуковник Стевица Карапанџин, успео нешто ретко: „Капор, најбољи писац међу сликарима и најбољи сликар међу писцима, постао је легенда за живота.” И то у Београду који је трећа, последња дестинација његовог путовања и стална станица повратка током свих фаза живота, она која се најбоље види у његовој прози.

Али, ко ту коме треба да захвали, запито се Никола Кусовац, наш стручњак за ликовну уметност. Приповедајући о једном путу са Капором у Хиландар, када је један дан у тој светињи био довољан великом писцу да напише своју најбољу књигу „Хронику изгубљеног града”, Кусовац је после њеног читања нешто схватио. „Слушајући монахе и запиткујући их, он је урадио оно што је научио од свог ментора Недељка Гвозденовића на Ликовној академији – да одвоји важно од небитног. Зато писац Капор заправо дугује сликару Капору, а то се види и у његовим књигама”, истакао је Кусовац. Да ли је заиста тако, више није ни важно, барем не широј публици. Она сада опет има прилику да види уметника, са свих његових страна, да сазна детаље који су обележили његов живот и, несумњиво, утицали на све што је радио. ■

Милена МИЛЕТИЋ
Снимио Срђан ХАЈСТЕР

